

חברי לשכת הממונים על הבטיחות (ע"ר), מקצועניים זה אנחנו

אין לנו כאנשי מקצוע ששואפים ללמוד, להשתלם ולהיות טובים ומקצועיים יותר, "כלי" טוב יותר מאשר פסקי דין, על מנת ללמוד ולהפנים מה בית המשפט מצפה מאיתנו כאנשי מקצוע וליישם לקחים מכשלים ושגיאות של אנשי מקצוע אחרים בעבר אשר בית המשפט דן בעניינם.

בפסק הדין, מלבד ה"ניתוח" העובדתי והמשפטי שמבצע בית המשפט באירוע שעומד לפניו, הרי פסק הדין מהווה מאין "שופר" / "צינור", באמצעותו מעביר בית המשפט את תפיסת עולמו ומנתח לפעמים באופן חד מאד את המקרה, פסק הדין יכול להיות רווי בציטוטים ממקורותינו, ציטוטים ספרותיים או אחרים, פסק הדין יכול להיות קצר וענייני ויכול להיות ארוך מאד ומתיש את הקורא – הכל על פי תפיסת עולמו של השופט היושב בדיון.

"מתפקידו של בית המשפט לחנך ולעצב ערכים ראויים בחברה על-ידי הענקת פירוש התואם את הערכים האלה להוראות החוק"

ע"פ 19/93 ג' יוסון לורנס נגד מדינת ישראל

" בית-המשפט קובע נורמות וסטנדרטים העולים בחומרם על הנוהלים והנהגים המקובלים על כולם. זו זכותו ואף חובתו של בית המשפט לקבוע דפוסי התנהגות סבירים"

ע"פ 385/89 אמנון אבט נגד מדינת ישראל

מקריאת פסקי דין, אנחנו יכולים לשאוב ידע רב מאד לאחר הניתוח שעושה בית המשפט עם כל מקרה ומקרה וללמוד כיצד בית המשפט מנתח ומיישם הלכה למעשה את דברי החקיקה, הלכות שונות ויוצק תוכן משפטי ופרשנות על המקרה שלפניו.

ה"שפה" המשפטית הינה "שפה" מורכבת, שונה מכל "שפה" אחרת, אדם שלא בקיא בתורת המשפט, לא תמיד יוכל להבין את הניתוחים המשפטיים, האיזונים ושימוש בכלים משפטיים שונים כפי שעושה בית המשפט בניתוח כל מקרה ומקרה כפי שבא לידי ביטוי בפסקי הדין ולכן, בפסק דין זה כמו בשאר פסקי הדין העולים באתר "לשכת הממונים" מעת לעת לטובת החברים, גרעתי חלקים משפטיים שעלולים לבלבל את הקורא ואינם מענייניו, הדגשתי את הנדרש והוספתי הערות על פי מיטב הבנתי לטובת הקורא ולמטרת פרסום פסקי הדין בקבוצה.

פסק דין זה המצורף, עשוי לסייע למי מאיתנו שמבצע ביקורות בטיחות שנתיות במוסדות חינוך בהתאם לחוק ולחוזר מנכ"ל משרד החינוך, הכשל הבטיחותי כפי שמפורט בפסק דין זה, הינו נפוץ במוסדות חינוך וטוב יעשה איש המקצוע במידה ויציג פסק דין זה עם כל המשמעויות שלו, לפני הרשות המקומית, מנהלי בתי ספר והמזמין.

יש לתת את הדעת למי מאיתנו שמבצע ביקורות בטיחות שנתיות במוסדות חינוך כאיש בטיחות עצמאי ונתקל במפגעים כפי המתואר בפסק דין זה, איש הבטיחות יתייחס בדו"ח הבטיחות שלו למפגעים מסוג זה, לא יתעלם ויחייב את המוסד בפיתרון בטיחותי שאחרת, לאחר תאונה, עלול איש הבטיחות למצוא עצמו גם במסגרת הנתבעים.

בהצלחה

אייל פלטק, עו"ד

Platek.adv@gmail.com

כל הזכויות שמורות : אייל פלטק, עו"ד / "נבו" הוצאה לאור

בית משפט השלום בקריות

ת"א 62691-12-15

תיק חיצוני:

בפני כבוד השופט יוסי טורס, סגן הנשיא

תובעת פלונית
ע"י ב"כ עוה"ד י. נחשון ואח'

נגד

נתבעות 1. מועצה אזורית משגב
ע"י ב"כ עוה"ד יורם קמין ואח'

2. מדינת ישראל משרד החינוך
ע"י עו"ד אלמאדי

פסק דין

כתב התביעה, התאונה והצדדים

1. התובעת, מורה למתמטיקה, נפגעה ביום 22.4.15, עת מעדה בכניסה לאחת מכיתות בית הספר בו עבדה וצווארה נחבט בפירת אחד משולחנות הכיתה (להלן – התאונה). הנתבעת 1 היא המועצה המקומית אשר בית הספר מצוי בשטחה ובבעלותה. הנתבעת 2 – מדינת ישראל/משרד החינוך – היא מעבידתה של התובעת.

2. לטענת התובעת, התאונה אירעה בשל כך שבכניסה לכיתה קיים סף מוגבה המהווה מעין מדרגה בגובה של כ-83 מ"מ (להלן – סף הדלת או סף הכניסה). התובעת טוענת כי סף מוגבה זה מהווה מפגע אשר היה על הנתבעות לפעול למניעתו, או להזהירה מפניו, ומשלא עשו כן הן חייבות בנזקה. אציין כבר עתה כי לתובעת נגרמו עקב התאונה נכויות משמעותיות במספר תחומים וכי היא לא שבה לאחריה למעגל העבודה ויצאה לפנסיה מוקדמת.

נסיבות קרות התאונה

3. אין מקום לפרט בשלב זה את עדויות וטענות הצדדים בנושא. הדבר ייעשה במידת הצורך בעת הדיון בטיעוני הצדדים. אדון להלן בשאלה האם נסיבות התאונה, כפי שטוענת התובעת, הוכחו.

4. התובעת טענה בתצהירה כי ביום התאונה (ערב יום הזיכרון לחללי צה"ל ונפגעי פעולות האיבה) ביקשה להיכנס לכיתה האומנות על מנת ליטול אקדח דבק חם לתליית "לוח פעיל" שהכינה בביתה יום קודם. אין מחלוקת בין הצדדים כי כיתה האומנות ממוקמת במעין מקלט שהוא מרחב

מוגן (להלן - הממ"ד) בעל שתי כניסות אשר בכל אחת מהן דלת ברזל. לטענת התובעת, היא נכנסה לכיתה מאחת הכניסות במטרה ליטול את הציוד שהיה דרוש לה לפעילות וכאשר ביקשה להשיבו, נכנסה מהכניסה האחרת אשר הייתה קרובה יותר למקום בו תלתה את הלוח הפעיל שהכניסה. לטענתה, בשלב זה היו ידיה עמוסות ציוד כתיבה כגון בריסטול, מספריים, ואקדח דבק חם, ובכניסה לכיתה היא נתקלה בסף הדלת המוגבה, מעדה ובשל תנופת ההליכה "עפה" קדימה וצווארה נחבט בשולחן שהיה ממוקם סמוך לכניסה לכיתה.

5. לתאונה לא היו עדים זולת התובעת ואולם לא הייתה מחלוקת אמיתית בין הצדדים על כך שהתובעת אכן נפגעה באירוע הנטען והמחלוקת הייתה ביחס למיקום המדויק של הנפילה. ביתר פירוט, טענת הנתבעות היא שגרסת התובעת לפיה נכנסה לכיתה בתחילה דרך כניסה אחת ובהמשך דרך כניסה אחרת (בה אירעה התאונה) נמסרה בשלב מאוחר ומשכך לא ניתן לדעת באיזו כניסה מבין השתיים אירעה התאונה. אינני סבור שיש ממש בטענה זו ואנמק מסקנתי.

6. ראשית, אציין כי עדות התובעת הותירה בי רושם מהימן והתרשמתי כי תיארה את הדברים כהווייתם. התובעת לא ניסתה להגזים או לתאר עובדות בהן לא הייתה בטוחה והרושם הכללי, כאמור, היה שעדותה אמת. התובעת הסבירה בעדותה כי בעת התאונה נכנסה לכיתה דרך הכניסה "שהייתה יותר קרובה למה שאני עשיתי במסדרון" (בעמ' 14, בשי' 32). המומחה בדק את כיתת האומנות, אמנם ללא נוכחות התובעת, אך לאחר שקיבל ממנה הכוונה "לפי צילומים ומיקום גיאוגרפי" (בעמ' 12, בשי' 10) והגיע למסקנה בדבר מיקום הכניסה הרלוונטית. לדעתי, די בכך, בצירוף האמון שנתתי בעדות התובעת כדי להביא לקביעת ממצא עובדתי בנושא. הלכה למעשה, הנתבעות אינן חולקות על כך שהתובעת נפלה בכניסה לכיתת האומנות והן לא השמיעו כלפיה כל טענה ממנה ניתן היה להבין שאינן סבורות שכך אכן קרה. טענתן התמקדה בכך שלא ניתן לדעת באיזו מבין שתי הכניסות אירעה התאונה ודומה שהן מכוונות לכך שהנפילה הייתה בכניסה האחרת, בה גובה הסף נמוך במעט מהכניסה לה טוענת התובעת. עם זאת, הנתבעות לא הביאו כל ראיה לתמיכה בטענה כי התובעת נפלה בכניסה האחרת והיא אף לא נשאלה כל שאלה שהיה בה להטיל ספק בזיהוי הכניסה הנכונה מבין השתיים.

7. אכן, הנטל להוכיח את המיקום המדויק בו אירעה התאונה מוטל על התובעת ואולם, כאמור, עדותה של התובעת הייתה אמינה בעיני והיא הסבירה שנפלה בכניסה הקרובה למקום בו תלתה את הלוח הפעיל. מדובר בטענה הגיונית שאיש לא חלק עליה ואיש לא ניסה לסתור את טענתה בדבר מיקום הלוח הפעיל ביחס לפתח הדלת הרלוונטי. אף מומחה התובעת בדק את המבנה ואת הכניסה הרלוונטית וזאת בהתאם להסברי התובעת וצילומים שמסרה לו, ואין בפי הנתבעות טענה על כי הוא שגה בהבנתם ובדק כניסה שגויה. משכך, אינני רואה כל סיבה שלא ליתן משקל מלא לגרסת התובעת בדבר מיקום הכניסה בה נפלה ולקבוע כי היא הוכיחה עובדה זו.

8. לא התעלמתי מהטענה לפיה גרסת התובעת על כך שנכנסה פעמיים אותו יום לכיתה ומשתי דלתות שונות, היא גרסה מאוחרת הפוגמת באמינותה. דומה שהכוונה היא לכך שגרסה זו לא פורטה באופן מדויק בחוות דעת המומחה ובכתב התביעה, אלא רק בתצהיר התובעת (סעיף 5) ובעדותה בבית המשפט. עם זאת, אינני סבור שיש לראות בהבדלים אלו משום ראיה לכך שהתובעת לא אמרה אמת בעדותה בבית המשפט ובתצהיר ודעתי היא שמדובר אך בפירוט של הגרסה ולא בגרסה שונה.

כאמור, נתתי אמון בעדות התובעת. העובדה שהלוח שתלתה קרוב יותר לכניסה זו מחזקת את גרסתה ולא הובאו כל ראיות סותרות. די בכך כדי לדחות הטענה. בכל מקרה, כבר בעת עריכת חוות הדעת (כשלושה חודשים לאחר התאונה) מסרה התובעת למומחה ציון מדויק של הפתח ואין טענה שלא מדובר בפתח אליו התייחסה חוות הדעת. כמו כן, הטענה לפיה הגרסה בדבר כניסה משני פתחים שונים, באה על מנת להסביר כיצד זה שהתובעת לא נפלה בפעם הראשונה שנכנסה לכיתה, אך כן נפלה בכניסתה החוזרת (היינו להתמודד עם טענה בדבר אשם תורם), אינה משכנעת ובכל מקרה נתתי אמון בגרסת התובעת ואינני סבור שיש בטענה זו לפגוע במסקנתי.

9. הנתבעת 1 טענה גם שבכל הנוגע לנסיבות קרות התאונה מדובר בעדות יחידה של בעל דין. טענה זו נטענה באופן לאקוני ובכל מקרה דעתי היא, כאמור, שיש לקבל את גרסת התובעת חרף העובדה שלא הובאו עדים נוספים לתמיכה בגרסתה ביחס לאופן המדויק של קרות התאונה. ראשית, לעדות התובעת קיים סיוע ברור העולה מעדותה של מנהלת בית הספר, אשר תיארה כיצד הבחינה בתובעת פצועה דקות ספורות לאחר התאונה ושמעה ממנה על אודות נסיבות התאונה. בשלב זה, התובעת מטבע הדברים לא "ירדה לפרטים", אך הפרטים שמסרה למנהלת, חרף מצבה הלא קל לאחר התאונה, מחזקים את גרסתה בבירור, ואפנה בעניין זה לטענתה כי לאחר ששמעה מהתובעת על הנסיבות ניגשה לכיתה האומנות לבדוק אם אכן קיים מכשול בכניסה (בעמ' 32, בשי' 21). הוסבר לעיל שהנתבעות למעשה אינן חולקות על עצם העובדה שהתובעת נפלה בכניסה לכיתה, אלא הטענה הייתה לכל היותר שאפשר שנפלה בכניסה אחרת של הכיתה. במחלוקת צרה זו מצאתי כאמור את גרסת התובעת מהימנה ובעלת חיזוק הגיוני ביחס למיקום פתח הכניסה, כמו גם מחוזקת על ידי עדות המנהלת. משכך התקיימה חובת ההנמקה הנדרשת, אף אם מדובר היה בעדות יחידה ללא סיוע, וכאמור קיים סיוע. ראו:

"חייב השופט, בכל אחד מחמשת המקרים השכיחים המנויים בסעיף 54, לפרט בהחלטתו מה הניע אותו להסתפק בעדות אחת, ללא סיוע... אין השופט יכול לצאת ידי חובתו בהצהרה סתמית כי "הזהיר את עצמו", כלומר שנהג בזהירות מיוחדת וזה אשר הניעו להסתפק בעדות היחידה, אלא כאן דרוש טעם אמיתי - טעם שבהערכת העדות היכול להיות נעוץ בהגיון הדברים או טעם מיוחד אחר - שיש להעלותו על הכתב במצוות החוק" (ע"א 79/72 האפוטרופוס לנכסי נפקדים נ' יצחק פולק ואח', פ"ד כז(1)), (768)

10. לאור כך, אני קובע כי התאונה התרחשה כפי שתיארה התובעת. אציין עוד כי בפועל אין משמעות מעשית לשאלה באיזה פתח כניסה אירעה התאונה, שכן גם בכניסה האחרת לכיתה זו קיים סף מוגבה שגובהו על פי חוות דעת המומחה 67-70 מ"מ (לעומת 83 מ"מ בפתח הנטען) וכפי שיובהר בהמשך מהניתוח שיעסוק ברשלנות הנתבעות, מסקנתי הייתה דומה גם אם הנפילה הייתה בפתח זה, שכן אף סף בגובה 70 מ"מ הוא סיכון בלתי סביר הטעון התייחסות.

11. בטיעוני התובעת עלתה הטענה, אם כי בשפה רפה, כי השולחן בו נתקלה עמד בקרבה מסוכנת לדלת. הגם שענייננו בקביעת ממצאים עובדתיים ולא בשאלת קיומה של חובת זהירות, אומר כבר עתה כי דעתי היא שלא הוכח שמדובר היה במיקום היוצר סיכון בלתי סביר. ברי כי המצאות

השולחן בכיתה היא טבעית ולכן על מנת שנושא זה יהיה רלוונטי לשאלת האחריות, יש להראות כי הוא הוצב במקום היוצר סיכון בלתי סביר. בעניין זה טענה התובעת בתצהירה כי השולחן "עמד בסמוך לכניסה לחדר" (סעיף 6 לתצהירה). מעבר לכך לא הובאו פרטים ומשכך, מחומר הראיות שבפני לא ניתן לקבוע (ואף לא ברמת מאזן הסתברות) כי השולחן ניצב בקרבה לדלת באופן היוצר סיכון בלתי סביר. התובעת לא ידעה למסור פרטים בנושא ועצם העובדה שצווארה פגע בשולחן אינה מלמדת על קרבה לדלת היוצרת סיכון בלתי סביר. בעניין זה העידה גם מנהלת בית הספר כי לאחר שהתובעת סיפרה לה על אודות התאונה, היא ניגשה לכיתה ולטענתה "לא היה שולחן קרוב לדלת" (בעמ' 32, בש' 21). אציין בעניין זה כי התרשמתי שהמנהלת לא ניסתה "לייפות" את הדברים או להגן על בית ספר ולו במחיר אי אמירת אמת, אלא מסרה דברים כהווייתם ולא אחת אף שיבחה את התובעת והחמיאה לה. משכך, אני מקבל את דבריה בנושא. סיכומי של דבר, לא הוכח שבעת התאונה היה השולחן ממנו נפגעה התובעת מצוי במקום שיש בו ללמד על קיומו של סיכון בלתי סביר.

שאלת האחריות

12. **טענתה העיקרית של התובעת היא כי הנתבעות התרשלו כלפיה וגרמו לה נזק.** כידוע, שלב ראשון בבחינת שאלת האחריות בעולת הרשלנות הוא קביעת קיומה של חובת זהירות מושגית וקונקרטית (לדעה שונה בדבר סדר הבחינה ראו [ע"א 4486/11 פלוני נ' פלוני](#) (15.7.2013) ומנגד, [ע"א 3521/11 עו"ד דניאל וגנר נ' מזל עבדי](#) (22.6.2014)). במסגרת שאלת חובת הזהירות, הן המושגית והן הקונקרטית, נבחנים מהות יחסי הצדדים וסוג הפעילות שבמוקד הדיון וכן שאלת צפיות הנזק שאירע. ההבדל שבין חובת הזהירות השונות מתבטא ברמת ההפשטה של בחינת הדברים ו"במילים אחרות, מדובר במבחן מושגי וכללי לצד מבחן פרגמאטי וקונקרטי" ([רע"א 5695/06 בהא סייף נ' פוזי מרעי](#) (21.9.2009)). בעניין מבחן הצפיות נקבע כי "יסוד חובת הזהירות נחלק בפסיקה לשני היבטים – חובת זהירות מושגית וחובת זהירות קונקרטית – הנבחנים לפי מבחן הצפיות, הכולל הן צפיות טכנית (היכולת לצפות) והן צפיות נורמטיבית (הצורך לצפות). בהתייחס לחובת הזהירות המושגית, יש לשאול אם אדם סביר צריך היה לצפות את התרחשות הנזק, בהתחשב בסוג המזיק, סוג הניזוק, סוג הפעילות וסוג הנזק; חובת הזהירות הקונקרטית עניינה לא בבחינה כללית-קטגורית, אלא ביחס לנסיבות הספציפיות של המקרה העומד למבחן. הכלל הוא כי מקום שהנזק צפוי מבחינה פיזית, חובה לצפותו מבחינה נורמטיבית, אלא אם כן קיימים שיקולים של מדיניות משפטית המצדיקים צמצום החובה או שלילתה" ([ע"א 8146/13 ד"ר סולימאן ג'ושה נ' בית החולים אלדג'אני \(בפירוק\) ואח'](#) (21.7.2016)).

13. בענייננו, דומה שלא יכולה להיות מחלוקת ממשית בדבר קיומה של חובת זהירות מושגית אותה חבות הנתבעות לתובעת, האחת בהיותה בעלת המקרקעין בהם התרחשה התאונה (ע"א 1068/05 עיריית ירושלים נ' עמרם מימוני (14.12.2006); [ע"א 7008/09 ג'אבר עדנאן עבד אל רחים נ' מוסבאח עבד אל קאדר ואח'](#) (7.9.2010) להלן – [פרשת ג'אבר עדנאן](#)), והשנייה, בהיותה מעבידתה של התובעת המחויבת לדאוג לסביבת עבודה בטוחה לעובדיה ([ע"א 371/90 סובחי נ' רכבת ישראל](#), [פ"ד מז' \(3\) 345](#)).

14. ביחס לחובת הזהירות הקונקרטית, במסגרתה נבחנת החובה ביחס לנסיבות המסוימות של המקרה (ע"א 145/80 ועקנין נ' המועצה המקומית בית שמש, פ"ד לז(1) 113) יש לתת את הדעת לשאלה האם מדובר היה בסיכון סביר או בלתי סביר, "שכן רק בגין הסכנה האחרונה מוטלת חובת זהירות קונקרטית" (ע"א 417/81 מלון רמדה שלום נ' אמסלם, פ"ד לח(1), 72).

15. נקודה נוספת עליה יש לתת את הדעת היא חובתה של הנתבעת 1 לבצע בדיקות בטיחות למתקני בית הספר, וזאת מכוח החובה שהוטלה עליה בנושא זה – כבעלים – מכוח חוזרי מנכ"ל משרד החינוך בנושא. בעניין זה קובע חוזר מנכ"ל תשע"ג 6(א) מיום 1.2.13 – סידורי בטיחות במבני מוסדות החינוך, אשר היה בתוקף במועד התאונה כך:

2.1 האחריות הישירה לתקינות המתקנים והתשתיות במוסדות החינוך ולעמידתם בדרישות החוק והתקנים מוטלת על הרשות המקומית/על הבעלות.

2.2 כל מוסד חינוכי ייבדק פעם בשנה לקראת פתיחת שנת הלימודים, והליקויים והמפגעים יתוקנו. המוסד יאושר סופית עד 15 באוגוסט בכל שנה, ואישור הבטיחות יועבר למוסד החינוכי.

2.3 באחריות הרשות המקומית/הבעלות להעביר את כל אישורי הבטיחות השנתיים של מוסדות החינוך שברשותה למחוז של משרד החינוך (ההדגשה שלי – י.ט.).

חוזר המנכ"ל הוא אפוא מקור נורמטיבי נוסף המקים את חובת הזהירות של הנתבעת 1.

16. לדידי, בנסיבות העניין, קיימת חובת זהירות קונקרטית של שתי הנתבעות. כניסה לחדר אמורה להיות בעלת מעבר חופשי ובטוח, לא כל שכן במקום ציבורי בו עושים שימוש אנשים רבים, וקל וחומר בכניסה לכיתה. סף כניסה בגובה של מעל 8 ס"מ הוא מכשול ממשי המסכן את מי שמבקש להיכנס לכיתה – תלמידים, מורים ומבקרים (וראו תצהירו של מנהל אגף ההנדסה אצל הנתבעת 1 המכנה את הסף "מדדגה"). אכן, מדובר בחלק חיוני של דלת הממ"ד שנועד להשיג אטימה מפני גזים רעילים בעת סגירת הדלת בחירום (ראו: תקנות ההתגוננות האזרחית (מפרטים לבניית מקלטים), תש"ן-1990). ועדיין, בהינתן העובדה שמדובר בכניסה לכיתה בבית ספר, מדובר בסיכון בלתי סביר אשר בעל מקרקעין סביר, כמו גם מעביד סביר, אינם רשאים להתעלם מקיומו בחיי היום יום, חרף תכליתו בחירום.

17. **מדובר אף בסיכון שניתן היה – וצריך היה – לצפות את הנזק שיכול הוא לגרום בנסיבות הקונקרטיות, ואיני מוצא שקיימים שיקולי מדיניות המצדיקים קביעה אחרת. כאן המקום להתייחס לטענת הנתבעת 2 כי אין מדובר במפגע בולט הניתן לאיתור ומשכך היא, כמעביד, אינה נושאת בחובת זהירות קונקרטית, אלא הנתבעת 1 בלבד כבעלת המבנה. טענה זו אין בידי לקבל. ראשית אציין כי אין מדובר במפגע נסתר, או כזה המצריך בדיקה מדוקדקת של איש מקצוע. מדובר במכשול נראה לעין, אשר כפי שיובהר להלן, הסיכון שהוא יוצר מוכר היטב לעוסקים בניהול מוסדות חינוך ואף קיימת דרישה של הנתבעת 2 עצמה להתמודדות עמו. נושא זה עניינו בחלוקת האחריות שבין הנתבעות, אך אין בו להביא למסקנה בדבר היעדר חובת זהירות קונקרטית.**

הנתבעת 2 היא המעביד האחראי ליצירת סביבת עבודה בטוחה ובנתונים אלו היא חבה חובת זהירות כלפי התובעת אף בנסיבות העניין הקונקרטיים.

18. ודוק: לא התעלמתי מהאמור בפרשת ג'אבר עדנאן, שם קבע כב' השופט עמית כי "איני סבור שיש להרחיב את אחריות משרד החינוך לכל ליקוי בטיחותי בבתי הספר בארץ, באשר אין באפשרות משרד החינוך לפקח על מצב המתקנים בכל בתי הספר בכל רגע נתון" ואולם דברים אלו נאמרו על משרד החינוך בכובעו כגורם מפקח ולא כמעביד, כבענייננו. (ועל הצורך "להישמר מפני הרחבה יתרה של האחריות המוטלת על רשויות המדינה בגין נזקים הנובעים מהפעלת סמכויות שלטוניות הנתונות בידיהן, כדוגמת רישוי ופיקוח" ראו [ע"א 1751/18 עיריית אשקלון נ' פלוני](#) (2.10.2019)). על רקע הבחנה זו יש להבין גם את הקביעה בת"א 1108/04 [חנוכיב נ' עיריית חיפה](#) (18.1.2010), אליה הפנתה הנתבעת 2, שכן הנפגע שם היה צעיר שנכנס לבית הספר ללא רשות ובחינת אחריות משרד החינוך נערכה על רקע חובות הפיקוח שלו על בתי הספר.

סיכומו של דבר, שתי הנתבעות חבות בחובת זהירות קונקרטית כלפי התובעת.

19. השאלה היא אפוא האם חובה הזהירות הופרה על ידי הנתבעות. בעניין זה טוענות הן כי אין מדובר במפגע אשר הונח "במקרה...מתוך הזנחה" (סעיף 4 לסיכומי נתבעת 1) אלא מדובר ברכיב בדלת הממ"ד שמטרתו השגת אטימה של החדר המוגן במקרה חירום. כמו כן טוענות הן שהמבנה עומד בדרישות החוק וקיבל את כל האישורים הנדרשים ומשכך אין לראות בהתנהגותן (היינו בעובדה שלא עשו דבר להקטנת הסיכון שיצר הסף המוגבה) משום התרשלות.

20. התובעת אינה חולקת על כך שמדובר ברכיב של דלת הממ"ד שמטרתו אטימת החדר בעת חירום מפני חדירת גזים רעילים (וראו בעניין זה חוות דעתו של מומחה התובעת וכן [תקנות ההתגוננות האזרחית \(מפרטים לבניית מקלטים\)](#), תש"ן-1990). טענתה היא במספר מישורים. האחד, כי מדובר בסף החורג מהגובה המותר בחוק ובתקן וכי בכל מקרה, ניתן היה למנוע את פגיעתו הרעה בדרכים פשוטות, כגון הצבת רמפה מגשרת וסימון לאזהרה.

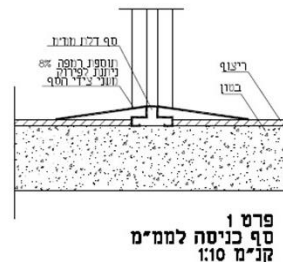
21. השאלה אם בעת הבנייה היה גובה הסף חוקי ועומד בתקנים הנדרשים, היא שאלה עובדתית אותה יש להוכיח. אין מדובר בדין שהוא מן המפורסמות שאינו טעון הוכחה. מדובר בנתון תלוי נסיבות המצריך הוכחה כגון סוג הממ"ד שאושר בשים לב למהות המבנה, דרישות ההיתר שניתן וההקלות שניתנו (אם ניתנו), מועד הבניה ונסיבות נוספות שעשויות להשפיע על הגובה המותר של הסף. הנתבעות טוענות כי התובעת לא הוכיחה את דרישות החוק בנושא והצדק עמן. המומחה מטעם התובעת אישר כי לא בדק את תיק הבניין וכי אינו יודע כלל מתי נבנה בית הספר, ומשכך לא הוכח כי בעת בנייתו היה הסף בלתי תקני או נוגד את הוראות החוק. מנגד, כמובן, לא הוכח אף היפוכו של דבר ואולם, כפי שיראה להלן, אינני סבור שמדובר בנתון בעל חשיבות מעשית. מוכן אני לצאת מנקודת הנחה, לצורך הדיון, כי בעת בניית בית הספר עמד המבנה בדרישות ובהיתרים שהיו בתוקף אותה עת. ואולם, אך מובן וטבעי הוא שאף דבר "חוקי" העומד בתקנים יכול להיות מסוכן באופן הדורש פעולה להקטנת הסכנה שהוא יוצר. השאלה היא, האם נסיבות העניין חייבו את הנתבעות בפעולה כלשהי?

22. כאמור, הנחת המוצא היא שאין מדובר במכשול מקרי שהצבתו במקום היא פרי הזנחה או חוסר תשומת לב. מדובר בחלק מדלת ממ"ד שנועד להשיג אטימה מפני גזים רעילים בעת סגירת הדלת בחירום. מובן שאסור היה לנתבעות להסירו ואף בנייתו, כאמור, הייתה מתחייבת (ולא רק מותרת). השאלה היא אם קיומו, בנסיבות הקונקרטיות, חייב את הנתבעות (או מי מהן) לפעול בדרך כלשהי על מנת למנוע את הסיכון הצפוי ממנו, או למצער להפחיתו לרמה סבירה. דעתי היא שהתשובה לכך חיובית.

23. **כאמור, מדובר בסף בגובה של 83 מ"מ. מדובר במעין מדרגה בפתח הכניסה לכיתה לימוד. אין צורך בדמיון מפותח על מנת להבין את מידת הסיכון שבדבר ודי בכך כדי לקבוע שהיה על הנתבעות לפעול על מנת למזער עד לרמה סבירה את הסיכון שיוצר סף הכניסה. העובדה שהסף לא חרג בעת בניית המבנה מהגובה המותר אינה מצדיקה מסקנה לפיה הנתבעות לא היו חייבות לתת דעתן לסיכון שהוא יוצר בשגרה (להבדיל מתכליתו החיובית בשעת חירום) ולפעול להקטין סיכון זה לרמה סבירה. זאת ניתן היה לעשות באמצעים פשוטים וסבירים כגון גישור גבהים באמצעות רמפה, וככל שהדבר אינו ניתן לביצוע מעשי, היה מקום לסמן את הסף באופן בולט ולהזהיר מפניו בשלט מתאים. מדובר באמצעים סבירים אשר אין כל נימוק משכנע שלא לחייב את הנתבעות לנקוט בהם. בעניין זה אעיר כי מעיון בתמונות שצולמו על ידי מומחה התובעת (ואשר לא נסתרו) ניתן לראות שאין במקום רמפה וכי הוא אינו מסומן באופן בולט ולא קיים שלט אזהרה (ראו תמונות "הדלת המזרחית" בחוות הדעת).**

24. **ציינתי לעיל כי מדובר באמצעים פשוטים וסבירים, אשר היה בהם להתמודד עם הסיכון. ואולם, למעשה הנתבעות לא היו צריכות כלל "למצוא" פתרונות סבירים לסיכון, שכן חוזר המנכ"ל קובע במפורש כי "למניעת היתקלות ומעידה" יש להתקין במרחבים המוגנים רמפה בזווית של 8 מעלות הניתנת לפירוק וזאת משני צידי סף הכניסה (ראו תרשים 16 בחוזר מנכ"ל שהעתקו מובא להלן).**

תרשים 16: סף כניסה למרחב מוגן מוסדי למניעת היתקלות ומעידה.

25. למעשה, בהתאם לחוזר מנכ"ל ספי הכניסה המוגבהים בחדרי ממ"ד מוחזקים על ידי משרד החינוך כמפגע המצריך התייחסות וטיפול. משכך נדרש הבעלים (הרשות המקומית) להתקין במקום רמפה לגישור בין הגבהים וזאת ללא קשר לשאלה אם מדובר במבנה תקני אם לאו (ראה באופן דומה את החובה הנזכרת בחוזר המנכ"ל להתקין מגן אצבעות גמיש לכיסוי הרווח שבין המזוזה לבין הדלת משני צידי הצירים (סעיף 6.6.13). גם כאן הדלת היא תקנית, אך לאור העובדה שמדובר בבית ספר, נקבעה בחוזר המנכ"ל חובת זהירות ברורה המחייבת התקנת מגן אצבעות).

26. הנתבעת 1 לא חלקה בסיכומיה על החובה להתקין רמפה במקום בהתאם לחוזר מנכ"ל ולמעשה לא התייחסה לכך כלל למעט טענה לפיה לא התבקשה לעשות דבר במקום זה לרבות בעת ביקורת של משרד החינוך במקום (ועל כך להלן). טענה זו אינה משליכה על שאלת אחריותה של נתבעת 1 אלא על חלוקת האחריות בין הנתבעות.

27. **סיכומו של דבר בעניין זה. נתבעת 1 לא קיימה את הוראת חוזר המנכ"ל והפרתה את חובת הזהירות היא לכן ברורה וגסה, שכן לא רק שלא פעלה בפני סיכון צפוי, אלא נמנעה מלקיים חובה מפורשת שהוטלה עליה. נתבעת 2 הפרה אף היא, כאמור, את חובת הזהירות, כמעביד המחויב ביצירת סביבת עבודה בטוחה לעובדיו אשר לא פעל בפני סיכון צפוי (ולא כגורם המפקח על ביצוע חובות הבעלים).**

28. **נקודה נוספת בנושא זה עניינה בהיעדר בדיקה שנתית כנדרש בחוזר מנכ"ל. כאמור לעיל, סעיף 2.2 לחוזר מנכ"ל קובע כי "כל מוסד חינוכי ייבדק פעם בשנה לקראת פתיחת שנת הלימודים, והליקויים והמפגעים יתוקנו. המוסד יאושר סופית עד 15 באוגוסט בכל שנה, ואישור הבטיחות יועבר למוסד החינוכי". הנתבעת 2 לא הוכיחה כי ערכה בדיקת בטיחות כנדרש לקראת שנת הלימודים הרלוונטית ואף בכך הפרה את חובת הזהירות.**

29. **בעניין זה אציין כי הנתבעת 1 הציגה מסמך מטעם משרד החינוך מיום 25.3.12 בו צוין כי נערכה בדיקת בטיחות לבית הספר, לרבות לחדרי הממ"ד אך המפגע לא התגלה. אכן, עיון בדו"ח הבדיקה מגלה כי מדובר בבדיקה שנערכה במסגרת ביקורת, בה השתתף נציג של משרד החינוך וכן אב הבית והקב"ט מטעם המועצה. אכן, הבדיקה היא מדגמית ונערכה כשלוש שנים לפני התאונה והיא אף אינה בדיקה שנתית המתחייבת לפני פתיחת שנת הלימודים ואולם לא ניתן להתעלם מכך שהיא כללה באופן מפורש את כיתות הלימוד שבחדרי הממ"ד וכי כלל הנוכחים שעיסוקם הוא בבטיחות, לרבות נציג מוסמך מטעם משרד החינוך, לא נתנו דעתם למפגע הקיים בסף המוגבה, ואף לא לכך שלא מותקנת במקום רמפה כנדרש בחוזר מנכ"ל.**

30. **לדעתי הדבר מקים מסקנה ברורה בדבר הפרת חובת הזהירות על ידי הנתבעת 2 (מעבר להפרה בכובע כמעביד שתוארה לעיל). אכן, כפי שצוין לעיל בפרשת ג'אבר עדנאן, קבע כבי השופט עמית כי "איני סבור שיש להרחיב את אחריות משרד החינוך לכל ליקוי בטיחותי בבתי הספר בארץ, באשר אין באפשרות משרד החינוך לפקח על מצב המתקנים בכל בתי הספר בכל רגע נתון". ואולם, במקרה זה ראוי לקבוע שהנתבעת 2 הפרה את חובת הזהירות גם בכובעה כמפקחת על הבטיחות בבית הספר ולא רק כמעביד. מסקנה זו מתחייבת לאור כך שהנתבעת 2 שלחה נציג בטיחות מוסמך אשר הישיר מבט אל המפגע ולא הבחין בו. הוא אף לא הבחין שבמקום לא מותקן רכיב בטיחות שמשרד החינוך עצמו חייב את המועצה להתקין. במקרה זה אינני רואה כיצד ניתן שלא לקבוע שהופרה חובת הזהירות גם בכובע "הפיקוחי" של משרד החינוך. אמנם משרד החינוך (כגורם מפקח) אינו חייב לערוך בדיקה וזו חובתה של הרשות המקומית כבעלת המוסד החינוכי. ואולם, כאשר נערכה על ידו בדיקה, ייתכן שבנסיבות מסוימות הדבר יקים חובת זהירות שהפרתה תחייב בניזקין. בעניין זה אפנה בהשוואה לדברים הדברים שצוינו בפרשת ג'אבר עדנאן:**

"מקום בו התקיימה ביקורת בבית ספר ונתגלה למשרד החינוך ליקוי בטיחותי, ניתן היה לצפות כי אי תיקון הליקוי עלול לגרום להתרחשותה של תאונה... אבהיר כי איני סבור שיש להרחיב את אחריות משרד החינוך לכל ליקוי בטיחותי בבתי הספר בארץ, באשר אין באפשרות משרד החינוך לפקח על מצב המתקנים בכל בתי הספר בכל רגע נתון. אך משקיימה הרשות הציבורית פיקוח ומצאה ליקויים ואף התריעה על הליקויים, שומה עליה לעקוב ולוודא כי הליקוי תוקן"

31. דברים אלו יפים גם בענייננו, בשינויים המחויבים. איש מקצוע בדק במסגרת בדיקה רשמית את אמצעי הבטיחות בכיתת הלימוד ולא עמד על כך שלא מותקנת במקום רמפה כמתחייב בדרישות משרד החינוך עצמו. כאשר מדובר בסף גבוה באופן קיצוני (עד כדי היותו מעין "מדרגה"), דעתי היא שמדובר בהפרה של חובת הזהירות אף בכובע הפיקוח.

32. סיכומו של דבר – שתי הנתבעות הפרו את חובת הזהירות.

33. הקשר הסיבתי שבין ההפרה לבין הנזק הוכח אף הוא. לו היו הנתבעות פועלות כנדרש ומניחות רמפה לגישור בין הגבהים, הנזק היה נמנע. תוצאה דומה הייתה מושגת אף באמצעות סימון בולט וברור של הסף והצבת שלט אזהרה מפני קיומה של "מדרגה". קיים אפוא קשר סיבתי ברור בין ההתרשלות לבין הנזק. כאן המקום לציין כי אין בעובדה שהנזק נגרם בפועל בשל כך שהתובעת נתקלה בשולחן כדי להביא למסקנה בדבר ניתוק הקשר הסיבתי או היעדרו של קשר סיבתי משפטי והדברים ברורים. כאמור לעיל, מדובר בחפץ שזהו מקומו הטבעי וקבעתי שלא הוכח שהשולחן יצר סיכון לא סביר, היינו כזה שהצריך פעולה מצד מי מהנתבעות. מדובר בנזק צפוי כתוצאה מהסיכון שיצר המפגע (הסף המוגבה) ולא זו בלבד ש"המזיק אינו צריך לצפות את פרטי ההתרשלויות... די לו שצריך הוא לראות את ההתרשלות בקווים הכלליים, מספיק לו שרואה הוא או שצריך הוא לראות את יסודות ההתרשלות ועיקריה" (ע"א 576/81 בן שמעון נ' ברדה, [פ"ד לח\(3\),1](#)), אלא שבמקרה זה תהליך הגרימה היה צפוי לאור העובדה שהנזק נגרם בפועל מחפץ המצוי באופן שגרתי בכיתה.

אשם תורם

34. הנתבעות טוענות כי התובעת הכירה את המקום ואף אם לא מדובר היה בכיתה בה לימדה בדרך כלל, הרי שהיא שהתה בה מספר פעמים בעבר ובכל מקרה עברה את סף הדלת באותו היום ללא פגע, דקות ספורות לפני התאונה (וכאמור, קבעתי שהיא עברה בכניסה השנייה, בה הסף נמוך במעט אך עדיין גבוה יחסית). כן טוענות הן שאין מדובר בתלמיד שובב, אלא באישה מבוגרת אשר "חייבת לשים לב לתנאי המעבר" (עמ' 10 לסיכומי הנתבעת 2) וכי בזהירות מינימאלית יכולה הייתה למנוע את התאונה. משכך, ביקשו הן לקבוע שאם תמצא אחריותן לתאונה, ייקבע שלתובעת אשם תורם בשיעור של לפחות 50%.

35. כידוע, האשם התורם אינו מהווה הגנה למזיק מפני אחריותו, אלא רק מפני החובה לפצות את הניזוק בשל כל נזקו. על הטוען לאשם תורם להראות כי הניזוק לא פעל כאדם סביר ובהירות סבירה. ככל שיימצא אשם תורם בהתנהגות הניזוק, יחולק נטל הנשיאה בפיצוי בהתאם למבחן

האשמה המוסרי (לדיון מעמיק במהות האשם התורם ראו: [רע"א 2809/18 רונית קסברי נ' אברהם רוזן \(26.11.2018\)](#)).

36. **במקרה זה אינני סבור שראוי לייחס לתובעת אשם תורם. אכן, חוסר תשומת לב למצב המשטח עליו פוסע אדם מהווה סטייה מרמת זהירות סבירה, ואולם, ברי גם שאין לדרוש מאדם להתהלך כאשר עיניו מושפלות ארצה כל העת, שמא יתקל במכשול** (רע"א 2004/92 עיריית קריית אונו נ' מנחם שחם (30.3.1995)). בענייננו, יש לזכור שמדובר בכניסה לכיתת לימוד, מקום בו אדם רשאי להניח שלא קיימים מכשולים. הנחת מוצא זו משליכה על האופן בו יש לבחון את התנהגות הנפגע במיוחד כאשר מדובר במקום העבודה, שכן "כאשר בתאונת עבודה עסקינן, הנטייה בפסיקה היא לדקדק עם המעביד ולהקל במידה רבה עם העובד בייחוס רשלנותו שגרמה או תרמה לתאונה" (רע"א 14/08 מנסור כמאל עבד אלרחים נ' פלסניר (2.12.2009); רע"א 663/88 שירזיאן נ' לבידי אשקלון בע"מ, פ"ד מ"ז (3) 225, 229; רע"א 1815/09 סופריוור כבלים בע"מ נ' שמעון אלבי (27.12.2010)). ודוק: לא התעלמתי מכך שהנתבעת 1 אינה מעבידתה של התובעת, אך לעניין בחינת האשם התורם (כטענת הגנה של הנתבעת) בהתאם למבחן האשם המוסרי, יש לבחון את התנהגות התובעת באמות מידה זהות ביחס לשתי הנתבעות.

37. כאן המקום לציין כי הנתבעות עצמן טוענות שאיש לא הבחין שמדובר במפגע. כך למשל טענה מנהלת בית הספר בתצהירה כי "לא אני וכנראה לא קב"ט ולא אב הבית הבחנו שמדובר בליקוי בטיחותי אם בכלל" ואילו המועצה טענה בתצהיר מנהל אגף ההנדסה כי בבדיקה שגרתית של משרד החינוך, לרבות של דלתות המקלטים, לא התבקש אמצעי מיגון כלשהו ביחס לסף הכניסה המוגבה. בנתונים אלו, סברתי כי קשה להלום באותה נשימה טענה כי דווקא התובעת הייתה אמורה להבחין בסף המוגבה במהלך עבודתה להתקנת לוח פעיל דקות ספורות לפני טקס יום הזיכרון. יודגש כי לא הובאו ראיות על כך שהתובעת הכירה את הסיכון שבכניסה זו (להבדיל מהעובדה שאפשר ועברה שם בעבר ללא פגע; וראו תשובתה בעמ' 14, בשי' 25).

38. אין לשכוח כי סטנדרט הזהירות הנדרש ממעביד כלפי עובדיו וכן מבעל מקרקעין כלפי השהים במקום, אינו שווה לזה הנדרש מעובד כלפי עצמו (שהוא הבסיס לקביעת אשם תורם). מהבנה זו גם נגזרת המסקנה האם קיים אשם תורם אם לאו. ראו:

"הרשלנות – או נכון יותר, ההתרשלות – היא תמיד פונקציה של החובה, ולא הרי חובתו של המעביד כלפי עובדו, כהרי חובתו – או יותר נכון הנטל – של העובד כלפי עצמו. על המעביד לנקוט אמצעי זהירות סבירים כדי להבטיח את שלומם של עובדיו. הוא ייצר את הסיכון, ובידיו הידע, האמצעי ושיקול הדעת כדי למנוע את הנזק. "המעביד, חוק ראייתו גדול ומקיף. הוא יכול לתכנן את שיטות העבודה ואמצעי הזהירות בעזרת מומחים לדבר, העושים מלאכתם ביישוב הדעת ובשלמות חדר העבודה שלהם על יסוד ידיעה מקצועית ונסיון ממושך משלהם ומשל אחרים" ...שונה לחלוטין מעמדו של העובד. אין הוא יוצר את הסיכון. הוא מקבל את מקום העבודה, על הסיכון שבו, כדבר נתון. הוא עושה את שהאחרים עושים, הוא חוזר על אותה עבודה, שעשה בעבר פעמים רבות. כל אלה עשויים להקהות את חושיו, ולגרום לכך כי הוא לא ישים לב לסכנה האורבת לו. ממצבם השונה של המעביד ושל העובד, נובע כי אותה רמת זהירות הנדרשת

ממעביד כלפי עובדו, אינה נדרשת מעובד כלפי עצמו. " (ע"א [701/77](#) רשות הנמלים בישראל נ' מספי עזרא (13.2.1979))

39. כאשר מדובר בהליכה רגילה ללא נטילת סיכון מיוחד, אינני סבור שכוון לייחס לתובעת אשם תורם רק בשל כך שברצונה לבצע את מלאכתה נאמנה וטרם תחילת הטקס, לא הבחינה בסיכון שקיים בסף המוגבה, או אף בסף עצמו (ראו בהשוואה (ע"א [498/93](#) פורטונה סבן נ' מדינת ישראל (28.12.1993)). לא התעלמתי גם מהעובדה שהתובעת נכנסה לכיתה כאשר בידיה ציוד ששימש אותה להדבקת הלוח הפעיל על הקיר. אינני סבור שנתון זה משנה את המסקנה בדבר היעדר אשם תורם מצדה, שכן היא לא נטלה סיכון מיוחד בעצם הכניסה לכיתה כשציוד בידיה והנתבעות לא טענו גם טענה בנושא זה.

40. סיכומי של דבר, לא מצאתי אי זהירות כלשהי בהתנהגות התובעת ומשכך אינני רואה לייחס לה אשם תורם כלשהו.

חלוקת האחריות בין הנתבעות

41. התובעת טוענת כי הגם שלשתי הנתבעות אחריות לנזקה, הרי שנתבעת 1 נושאת בעיקר האחריות. הנתבעת 1 טוענת כי לתובעת אינטרס ברור שייקבע כי אחריות הנתבעת 2 נמוכה משיקולים של חלוקת הנזק ובכך כיוונה למהלך שנקטה הנתבעת 2 עת הבהירה שככל שתוטל עליה אחריות כלשהי, יהיה על התובעת לבחור בין פיצוי נזיקי לבין הגמלאות שקיבלה ותקבל בשל פרישתה, כאמור [בסעיף 60 לחוק שירות המדינה \(גמלאות\) \[נוסח משולב\]](#) תש"ל-1970. בעניין חלוקת האחריות, טוענת הנתבעת 1 היא הגם שהיא הבעלים, הרי שהנתבעת 2 היא המשתמשת במקום באופן יום יומי ועליה החובה לספק מקום עבודה בטוח לתובעת. הנתבעת 1 טוענת עוד שנציג הנתבעת 2 בדק את המקום (בשנת 2012) ולא הבחין בכל מפגע. עוד טוענת היא שהנזק נגרם בפועל משולחן שהוצב "בכניסה לכיתה" וגרם לנזק או למצער החמירו. לכן טוענת היא שמדובר בסביבת עבודתה של התובעת, אשר אינה קשורה אליה אלא לנתבעת 2.

42. הנתבעת 2 טוענת כי הנתבעת 1 היא שבנתה את בית הספר ואת סף הכניסה ומשכך היא שהייתה אמורה לאתר את המפגע ולטפל בו. כן טוענת היא שמדובר במפגע שרק מומחה יכול לאתר וכי "ככל הנראה" לא בוצעה בדיקה שנתית על ידי הנתבעת 1 המחויבת לעשות כן בכל פתיחת שנת לימודים על פי חוזר מנכ"ל, ובכל מקרה לא הוצג אישור כאמור. עוד טוענת היא שאנשי המקצוע בנושא הם מטעם הנתבעת 1 (הקב"ט ואב הבית), לעומת מנהלת בית הספר שהיא אשת חינוך שאינה מתמחה בבטיחות.

43. כידוע, "בחינת אחריותם היחסית של המעוולים במישור היחסים בינם לבין עצמם נעשית בהתאם להוראות [סעיף 84\(ב\)](#) ל**פקודת הנזיקין**, על-פי הצדק והיושר ומידת אשמתם המוסרית של המעורבים" (ע"א [7436/12](#) כלל חברה לביטוח בע"מ ב.י.מ חברה לבניין בע"מ (6.7.2017)). בענייננו, בעיקר האחריות לתאונה נושאת הנתבעת 1. היא הבעלים של המקום; היא המפעילה אנשי מקצוע שמומחיותם באיתור מפגעים; ועליה מוטלת החובה על פי חוזר מנכ"ל לאיתור מפגעים וביצוע בדיקות שנתיות בנושא. נושא אחרון זה רלוונטי מאוד ביחסי הנתבעות, שכן יש בחוזר מנכ"ל (לו מחויבת הנתבעת 1) להעיד על חלוקת התפקידים ביניהן באופן המשליך מטבע הדברים על

חלוקת האחריות הנזיקית. עם זאת, הנתבעת 2 אינה "זרה" למקום. היא המעביד המפעיל במקום בית ספר. משכך, היא מחויבת ביצירת סביבת עבודה בטוחה לעובדיה. בנוסף, במקרה זה הוכח כי נציג מוסמך מטעמה בדק את המקום ולא איתר את המפגע ולא שם לב לכך שהוראות חוזר מנכ"ל בנושא אינן מיושמות.

44. משכך, דעתי היא שהיקף אחריותה של הנתבעת 2 במקרה זה היא בשיעור של 25% (ראו בהשוואה פרשת ג'אבר עדנאן שם נקבעה אחריות משרד החינוך בשיעור 10% במקרה בו לא היה מדובר במעביד והאחריות נקבעה על בסיס בדיקה שלא היה חובה לבצעה, אך במהלכה התגלה ליקוי ששרד החינוך לא ווידא שתוקן). במקרה זה, חלוקת האחריות מבוססת על היות הנתבעת 2 מעביד וכן בשים לב לכך שלא גילתה את המפגע בבדיקה שערך נציג מוסמך מטעמה (הגם שלא היה מחויב לבצעה).

החלוקה היא איפוא 75% לחובת הנתבעת 1 ו-25% לחובת הנתבעת 2.

הנזק- !!!!!

הפגיעה והנכות הרפואית על פי חוות דעת המומחים !!!!!

הנכות התפקודית ושיעור הגריעה מהשכר 1!!!!

חישוב הפיצויים !!!!!

הפסד השתכרות בעבר !!!!!

הפסד השתכרות לעתיד

הפסד פנסיה !!!!!

כאב וסבל !!!!!

עזרת צד שלישי והוצאות לעבר ולעתיד !!!!!

ניכויי מל"ל !!!!!

סיכום !!!!!

המזכירות תמציא לצדדים את פסק הדין.

ניתן היום, ב' חשוון תשפ"א, 20 אוקטובר 2020, בהעדר הצדדים.